

feltárni. Valószínű, hogy a csatorna helyén már az újkőkorban természetes vízfolyás volt és az árkok ide vezettek. Az árkok alig tartalmaztak leletet, de az egyikből újkőkori, egy másikból szarmata kori cserép került elő. A szarmata kori feltárt jelenségek között volt 2 méhkas alakú gödör.

Munkatársak: Balogh Csaba, Faragóné Csutak Tünde, Faur Zoltán, Fehér Csaba, Janka Edvárd, Koroknai Zsolt.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

21. Berzence határa (Somogy megye) Ő, Ró, Kö, Kk, Kú, Tő

A "Településrégészeti és környezettörténeti kutatások a Dél-Dunántúlon (14–17. század)" című OTKA pályázat keretében Berzence területén a Vadaskert-dűlőben, valamint a Cigányaimező, Kapitány-szállás nevű határrészekben és a Kanizsnyica-, Nagy és Kis Gerendai-dűlőkben 2011. március 21–25. között terepbejárást végeztünk. Ennek során 37 új lelőhelyet regisztráltunk, így a település területén ismert lelőhelyek száma 101-re emelkedett. Az új lelőhelyek közül 17 az elhagyott Dráva mederben megmaradt Zsdála-pataktól É-ra eső sávban helyezkedik el, nagy részük őskori, római, illetve középkori, kis területen, viszonylag kevés kerámiával jelentkező lelőhely (6 őskori, 1 római kori, 6 római kori és késő középkori, 3 késő középkori). Az alacsonyabb térszíni területeken 9 lelőhelyen vasművességet jelző kohósalak, vasbuca, fűvőcsodarabok is előkerültek.

A Dráva egykori árterébe eső területet 8–10 m magasságú magaspart választja el a faluhatár É-i részétől, mely már a Bel-ső-Somogyi-dombvidék tájegység része. Itt, a faluhoz közelebb eső Cigányai-mezőn és Vadaskerti-dűlőben 18 középkori és 1 őskori lelőhelyet találtunk, köztük egy nagy területű, 15–17. századi település nyomait. A falu belterületén, a Kinizsi utca és a Lipéki-árok által határolt területen áll az egykori berzencei vár dombja, oldalában beásások és földomlás nyoma, ahol téglafal, ill. facölöpök negatív lenyomatai láthatók. A Kinizsi utca 2. sz. ház telkén a 16–17. századra datálható, török talpas tál és fehér bosnyák pecsételt kerámia töredéke is előkerült.

Munkatársak: Kovács Gyöngyi, Miklós Gergely, Rózsás Márton, Sternád Vilmos.

ZATYKÓ CSILLA

22. Beszterec, Református templom (Kossuth utca 40.) (KÖH 47584)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Á

2011. november 9-én a község polgármestere emberi lábszár-csontokat hozott be a Jósa András Múzeumba. Elmondása szerint ezeket a címben jelzett helyen találták földmunkák közben néhány nappal azelőtt. A csontok régészeti korúnak tűntek, ezért másnap a helyszínre ment Körösfői Zsolt régész és Mester Andrea gyűjteménykezelő. Egy családi ház kertjében a korábban kiásott gödörre rábontva egy medencétől felfelé bolygatatlan, Ny–K tájolású vázat bontottak ki csekély mélységben. Mellékletei: két darab S végű karikaékszer és egy öntött, sodrást utánozó gyűrű. A sír közelében egy másik sírfolt részle-

tét is megfigyelték, ennek kibontására azonban nem volt lehetőség. Korábban előkerült sírokról nem tudtak beszámolni az ott lakók, ennek ellenére a területen, egy domb oldalában egy ismeretlen kiterjedésű kora Árpád-kori (esetleg a 10. századba is nyúló?) temetővel kell számolnunk.

KÖRÖSFŐI ZSOLT – JAKAB ATTILA

23. Békés határa (Békés megye) U, B, Sza, Á, Kk

A 2006-ban, Paul R. Duffy (University of Toronto, Kanada) által életre hívott nemzetközi Bronze Age Körös Off-Tell Archaeology (BAKOTA) régészeti program második fázisa az idei évben indult el a Békéstől Ny-ra, a Holt-Fekete-Köröstől É-ra fekvő Koldus-zugban, a Jégvermi-kert, Lipcei-tanya lelőhelyen a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ és a University of Toronto együttműködésében. A 2011. március és április hónapokban folytatott intenzív terepbejárások és szisztematikus felszíni gyűjtések céljai a következők voltak: 1) a topográfiai terepbejárások során feltérképezett bronzkori lelőhelyek kiterjedésére, belső szerkezetére vonatkozó adatok gyűjtése; 2) a 2004-ben azonosított, középső bronzkori urnatemetőre utaló felszíni nyomok vizsgálata; 3) azok időbeni és térbeli viszonyainak megállapítása. 2011 őszén folytattuk a lelőhelyek felszíni leleteinek eloszlásvizsgálatát, ill. a tavasszal vizsgált területeken – és kiemelten a feltételezett temető zónájában – geofizikai felmérésekre került sor, melyek eredményei alapján megkezdődhetnek a hitelesítő, a feltételezett temető kiterjedésének, illetve a bolygatottság mértékének megállapítását célzó feltárások is.

Jégvermi-kert, Lipcei-tanya (MRT 10. k. 1/103. lh., KÖH 2780): A március és április hónapokban folytatott intenzív terepbejárás és szisztematikus felszíni gyűjtés eredményeit figyelembe véve idén októberben vette kezdetét a lelőhely szélesebb körű vizsgálata, mely során különböző jellegű geofizikai felméréseket, fémkereső műszerrel történő vizsgálatot és régészeti feltárást végeztünk. Az őszi kutatási idény elsődleges célja a bronzkori temető jelenlétének igazolása, bolygatottsága mértékének megállapítása, ill. a további kutatások során alkalmazandó vizsgálati módszerek meghatározása, azok metodikájának pontosítása volt.

A feltárás keretében 2,58 ha nagyságú területen történt magnetométeres felmérés, valamint egy hektárt meg nem haladó nagyságú részekben földradarral (GPR), ill. fémkereső műszerrel végzett kutatás. A lelőhelyen feltételezett bronzkori temető hitelesítése, valamint kiterjedésének körvonalazása érdekében több kutatószelvényt nyitottunk, melyek együttes területe megközelítőleg 70 m².

A feltárt objektumok döntő többsége bronzkorinak bizonyult, melyek mellett egy, feltehetően a kora középkor időszákára keltezhető objektum, ill. néhány modern kori jelenség is előkerült.

A kutatás során előkerült 6 temetkezés három különböző rítust képviselt (urnasíros, szórt hamvasztásos, csontváz), melyek közül az urnasíros változat fordult elő a legnagyobb számban. A hamvasztásos sírokból előkerült edények tipológiai

és stílus elemeik alapján a középső bronzkor időszakára datálhatók. Az egyetlen zsugorított csontvázas temetkezés melléklet nélküli volt; a sír betöltéséből bronzkori töredékek kerültek elő. A temetkezések mellett kisebb árkok és gödrök köthetők még a bronzkor időszakához.

Koldus-zug I., II. (MRT 10. k. 1/107. és 108. lh., KÖH 2780, 2784): A Békés 107. és 108. lelőhelyek területén 10×10 m-es, míg a feltételezett temető térségében – az adatok megfelelő térbeli felbontásának biztosítása érdekében – 5×5 m-es gyűjtési egységeket alkalmaztunk; a szisztematikus felszíni gyűjtések összességében 3 hektárt fedtek le. A középső bronzkori kerámialeletek mellett kisebb számban a Körös-kultúra időszakához, a szarmata periódushoz, az Árpád-korhoz és a késő középkorhoz köthető edénytöredékeket is találtunk a területen. A terepbejárások – a régészeti topográfia eredményeivel szemben – a Békés 103, 107 és Békés 108 lelőhelyek összetartozását bizonyították.

A vizsgált terület Ny-i peremén, égett embercsontok és kerámiatöredékek térben egymástól jól elkülönülő csoportjai alapján feltételezett urnasírok kiemelkedő jelentőséggel bírnak, mivel – két sarkadi, zsugorított rítusú temetkezésen kívül – a Koldus-zugi az első temetőre utaló adat a Körös-vidék bronzkorának első feléből. A lelőhelyrészről korábban előkerült, ill. az idei évben felgyűjtött bronzkori kerámiaanyag gyulavarsándi és szőreg-perjamosi stílusjegyeket egyaránt hordoz magán.

Munkatársak: Alács Attila, Bácsmegi Gábor, Bene Zsuzsanna, Herendi Orsolya, Sóskuti Kornél, Bóka Gergely, Bárdos Nándor, Szabados György, Molnár Zsolt, Császi Dávid, Pál Róbert, Frank Tamás (MNM NÖK), Apostolos Sarris, Nicos Papadopoulos (Institute for Mediterranean Studies), Danielle J. Riebe (University of Illinois at Chicago), Roderick B. Salisbury (University of Leicester)

PAUL R. DUFFY – GYUCHA ATTILA – PARDITKA GYÖRGYI

24. Békéscsaba, Veszei híd, sarok (MRT 10. k. 2/308. lh., KÖH 3204) (Békés megye) R, Sa

A Békéscsaba 0296/2 hrsz.-ú telken létesítendő multifunkcionális kiállítási csarnoképület és parkolók építése által érintett Békéscsaba 308. régészeti lelőhelyen a Békés Megyei Múzeumok Igazgatóság munkatársai 4376 m² összefelületen próba- és megelőző feltárást végeztek 2011. április 12. és május 4. között. A lelőhely Békéscsaba és Gyula között helyezkedik el, a repülőtér mellett.

A feltárt területet két részre oszthatjuk, az egyik az É-i, ahol nagyon sűrűn, nagyobb, egymásba érő késő szarmata kori objektumok (árkok, vermek és omladékok) kerültek elő. Itt jellemző volt az objektumok betöltésére a sötétszürke szín, ami erősen paticsos. A másik a terület DNY-i része, ahol ritkán, nagyon kis méretű, sekély objektumok kerültek elő, pár darab rézkori kerámiával. Itt a föld színe sárgásszürke, agyagos volt, néhol nehezen lehetett csak kivenni az objektumok körvonalait. A terület DK-i részén 3 nagyobb, szintén késő szarmata kori objektumot találtunk. A D-i részen, középen, egyáltalán nem kerültek elő objektumok. A terület É-i és DK-i részéről

rengeteg szarmata kerámiát csomagolhattunk el, egy sötétszürke kancsót egészben találtunk. A két omladék közül a nagyobbikból – kerámián és nagy darab tapaszásokon kívül – római díszített üvegtöredék és több vastárgy, továbbá egy marha koponyája is előkerült. A kisebbik omladék tetején egy korongolt korsó aljából kialakított orsókarikát találtunk. A terület DK-i részén lévő egyik nagy szarmata objektumból egy érdekes faragott csonttárgy is napvilágot látott.

VÁRI ANITA

25. Békéscsaba-Mezőmgyer, Botond utca 1. (KÖH 78681) (Békés megye) I

2011. június 27-én a város szennyvíztisztításával kapcsolatos munkák és megfigyelés során egy sír került elő a 11 780 hrsz.-ú ingatlanon. A lelőhely korábban nem volt ismert. A sírra a csatornázási munkákat végző munkások bukkantak a ház előtt, az úttest és a járda közötti szakaszon. A gép a koponyát kimozdította, a csontváz lábai az úttest alá nyúltak, azokat nem tudtuk teljesen kibontani. Melléklet nem volt a váz mellett, a sír korát nem tudtuk meghatározni.

A geodéziai felmérést az MNM NÖK Szegedi Iroda, geodéziai csoportja végezte el.

MEDGYESI PÁL

26. Biharkeresztes, Vadászház (KÖH 75221) (Hajdú-Bihar megye) U, Á, I

2011. május 23–25. között került sor a lelőhely megelőző régészeti kutatására. A tervezett erősáramú vezeték nyomvonalán 16 régészeti objektumot tártunk fel két korszakból. Újkőkori leletek kerültek elő egy agyagnyerő gödörből és egy árokból. A 2 m széles feltárt területbe esett egy K–Ny tájolású Árpád-kori veremház ÉK-i sarka. A házrészlet járószintjén cölöplyuk nem volt megfigyelhető, kemencéje is a feltáratlan területen lehet. Több É–D irányú trapéz keresztmetszetű árok esett a kinyitott területre, de ezekből leletanyag nem került elő. A feltárt cölöplyukak és néhány kerek gödör betöltésében sem találtunk kormeghatározó leletet.

Munkatársak: Faragóné Csutak Tünde, Fehér Csaba, Janka Edvárd.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

27. Bodonhely, Ér-tói-rét (KÖH 77361) (Győr-Moson-Sopron megye) V, LT, Ró, Á, Kú, I

Az ELTE, a Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg és a Xántus János Múzeum az „Archäologische und palynologische Untersuchungen zum Kulturwandel am Beginn des 1. Jahrtausends n. Chr. in der deserta Boiorum (Pannonien)“ c. kutatási program keretében végzett kutatásokat a lelőhelyen és környékén. Légi fotózást, majd geofizikai méréseket követően 2011. augusztus 1. és szeptember 1. között 5 kutatószelvényt nyitottunk, mintegy 280 m² felületen. Az 1–4. szelvényt a lelőhely É-i felében,